

Stroj v slovenskej poézii

Viliam Nádaskay

NÁDASKAY, V.: The machine in Slovak poetry

SLOVENSKÁ LITERATÚRA, vol. 73, 2026, no. 3, p. 223

DOI: <https://doi.org/10.31577/slovlit.2026.73.3.1>

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4087-5824>

Open Access: licensed under Creative Commons Attribution 4.0 (CC-BY 4.0)

Predkladaný blok literárnovedných štúdií sa zaoberá široko poňatou témou stroja v kontexte slovenskej básnickej tvorby. Ide o tému intenzívne reflektovanú v rôznych literárnohistorických obdobiach, a to na viacerých úrovniach: od roviny prostého zobrazovania strojov, mechanizácie a digitálnych technológií, cez ich využitie v každodennom živote či, naopak, pri kľúčových momentoch ľudskej histórie, až po prenikanie strojovej činnosti do tvorivého života s nástupom počítačovej éry po roku 1989. Mechanizácia, industrializácia a digitalizácia vyvolávali polarizujúce a vyhrotené reakcie ľudí určené istým svetonázorovým zázemím. Svoj odraz našli aj v básnickom písaní, ktoré málokedy nenesie žiadnu hodnotiacu stopu na osi od fascinácie a vidiny nekonečných tvorivých možností až po odmietanie techniky pre možnosť jej využívania na dehumanizujúce a deštruktívne ciele. Práve tento znak spája štúdie v predkladanom bloku: upriamujú pozornosť na vyobrazenia techniky v slovenskej poézii a súčasne vysvetľujú, ako sa v rozoberaných textoch prepájajú a komunikujú dobové technologické výdobytky s ideologickými, spoločenskými, historickými a estetickými okolnosťami. Prostredníctvom poézie sa ukazuje, čo znamená elementárna ľudskosť, kam až môžu dosiahnuť ambície ľudstva, či deštruktívne alebo tvorivo, a do akej miery sú dejiny ľudstva a individuálne životy určované, ba až riadené technologickým vývinom.

Mgr. Viliam Nádaskay, PhD.

Ústav slovenskej literatúry SAV, v. v. i.

Dúbravská cesta 9

841 04 Bratislava

Slovenská republika

E-mail: Viliam.Nadaskay@savba.sk